

Prečo to robíme?

Motto:

Dievčatá, prečo robíte niečo, čo nemáte zaplatené, sme predsa v trhovej ekonomike...

Počas svojej existencie sa naša škola vyprofilovala ako škola s rozšíreným vyučovaním matematiky a prírodovedných predmetov. Ani v čase reforiem neustupujeme od tohto zámeru. Naším cieľom je práve v týchto predmetoch dať deťom kvalitný základ, a tým, ktorí sa o tieto predmety zaujímajú hlbšie, umožniť rozvíjať svoje znalosti.

Dnešný svet je plný rýchlych zmien. Či sa nám to páči alebo nie, sú dnešné deti pod tlakom množstva nesystematizovaných informácií a už ako veľmi malé deti vyrastajú v prostredí technických vymožeností dnešnej doby. Dnes už takmer každý prvák, prv než zasadne do školských lavíc, sa vie hrať na počítači, čo je dôsledkom výchovy v rodine. Bolo by nerozumné zatracovať či ignorovať tento jav alebo prisudzovať mu dôležitosť, ktorú nemá.

Rýchlo sa meniacia doba kladie na učiteľa zvýšené nároky. Niektoré tradičné formy sú pre mnohé deti nezaujímavé a málo podnetné. Nakoniec, učiteľ vždy hľadal vhodné metódy ako jemu zverené deti v daných podmienkach motivovať a zaujať. O to viac to musí robiť dnes, keď deti sú neposedné, nesústredené a vedené k prílišnému individualizmu a presadzovaniu samých seba bez hlbších opodstatnených dôvodov.

Svojou podstatou sa informačné technológie priamo ponúkajú ako nové prostriedky vyučovania. Nie je to však vôbec cesta ľahká a jednoznačná. V čase vzniku počítačov málokto z ich tvorcov predpokladal ich využitie v oblasti vzdelávania. Dnes má bežný používateľ osobného počítača na stole výkon a možnosti, o ktorých sa konštruktérom ani nesnívalo. Často sa hovorí o hravých formách učenia. Keď sa to tak zoberie, účelom hier je aj niečo sa naučiť, niečo urobiť šikovne či lepšie. Ostáva nám teda už len jediné – vybudovať most, ktorý aj prostredníctvom súčasných informačných technológií povedie deti k tomu, aby sa ich naučili využívať tak, aby im to pomáhalo v reálnom živote. Deti na základnej škole je potrebné oboznámiť s takýmto zmysluplným využívaním informačných technológií, pre stredoškolačka by vzdelávanie prostredníctvom informačných technológií malo byť už samozrejmosťou a pre celoživotné vzdelávanie priamo nevyhnutnosťou.

Pre moderného učiteľa otázkou teda nie je, či používať informačné technológie, ale ako ich používať. Doba, keď mnohí tvrdili, že počítače jednoducho nahradia učiteľa, je už za nami. Úloha učiteľa vo vzdelávacom procese je nezastupiteľná, i keď sa viac presúva z úlohy autoritatívneho vševeda do úlohy radcu a sprievodcu vzdelávaním dieťaťa. Je to však nová, časovo náročná, na druhej strane však nesmierne kreatívna úloha. Aká časovo náročná úloha to je, ukazuje aj skutočnosť, že mnohé doteraz ponúkané vzdelávacie softvéry, s ktorými sa učitelia museli najskôr oboznámiť, nespĺnili očakávania. Možno aj preto, že sa sledoval iba hlavný cieľ – efektívnosť výučby s relatívne nízkou námahou učiteľa i žiaka, bez zohľadnenia mnohých špecifických podmienok vyučovacieho procesu. A tak učitelia vyskúšali rôzne druhy softvéru, niektoré aj spolu so žiakmi, no nakoniec z rôznych dôvodov ich prestali používať úplne. Na tom by nebolo nič zlé, veď aj učebnice si dnes učiteľ môže vybrať z viacerých ponúkaných. V oblasti vzdelávacieho softvéru je však táto situácia podstatne zložitejšia,

možno preto, že si nestanovujeme kritéria. Čo doteraz používanému softvéru z môjho pohľadu chýbalo, je obsahová, formálna a multimediálna komplexnosť.

V trhovej ekonomike sa podnikateľské subjekty môžu správať rôzne. Jedným ide o to, aby z danej situácie vyťažili čo najviac a z produkcie danej komodity mali maximálny zisk. Neinvestujú nič do rozvoja firmy, do hľadania nových kvalitných produktov, ktoré by následne mohli ponúkať na trhu. Ich stratégiu možno expresívnejšie vyjadriť „keď sa nabalia, tak to zabalia“. Je to príklad mnohých zahraničných menších firiem, ktoré využívajú štátne výhody, lacnú a vzdelanú pracovnú silu, nemajú žiadnu väzbu na región. Iné, serióznejšie firmy, sa zamýšľajú nad budúcnosťou firmy, chcú zabezpečiť jej rozvoj a rast, hľadajú nové či kvalitnejšie produkty, s ktorými by sa aj v prípade presýtenia trhu pôvodnou ponukou mohli uplatniť. Povedané slovníkom ekonómov – diverzifikujú. Škola nie je typický podnikateľský subjekt. Je platená zo štátneho rozpočtu, jej produkt je netypický – ľudia s určitou úrovňou vzdelania. Spätná väzba je taká dlhá, že na jej základe je už zvyčajne neskoro robiť korekcie. Je to však dôvod na stagnáciu? Ak chce škola úrovňou svojej výučby prispieť k rozvoju spoločnosti, musí tiež hľadať nové formy a metódy vzdelávania. Tieto formy a metódy môžu podobne ako u firiem pri vývoji produktov prejsť svojím vývojom a zmenami. Keby to bolo také jednoduché, tak by stačilo aby ministerstvo niečo nariadilo a všetci sa toho držali. Ale pretože nariadenia často zväzujú a mnohé veci vznikajú a overujú sa priamo v praxi, necháva súčasná reforma školstva priestor školám aj na vlastné zameranie či experimentovanie, z ktorého ďalšie smerovanie vyplynie napokon samo. Teda aj škola musí diverzifikovať – vo svojich metódach a formách práce, s ohľadom na podmienky a požiadavky spoločnosti.

Súčasnú spoločnosť výrazne ovplyvnili informačné technológie. Aj tie prechádzajú svojím vývojom. Profesor Rovan vo svojom príspevku na konferencii Didinfo2010 uviedol tri etapy vo vývoji informačných technológií. V prvom období hral rozhodujúcu úlohu hardvér – jej silným reprezentantom bola svetoznáma firma IBM, v druhom období sa kládol dôraz na softvér, ktorý priniesol zisky softvérovému gigantovi, firme Microsoft, v treťom období zohrávajú rozhodujúcu úlohu informácie a orientácia na túto skutočnosť priniesla obrovské zisky spoločnosti Google. Čo bude rozhodujúce, a teda komu prinesie zisky v ďalšej etape, si môžeme len domýšľať. Možno že to bude akási transformácia informácií do vzdelania, do vzdelanostného systému jednotlivca či spoločnosti, čo by prinieslo rozvoj kreativity človeka a pozitívne napredovanie spoločnosti.

Každá seriózna firma, ktorej záleží na svojom rozvoji, má svoje portfólio, ktoré obmieňa, inovuje. Určite je to tak i u firmy Agemsoft, ktorej aktivity v oblasti vzdelávacieho softvéru asi netvorí základ jej príjmov. Je to len oblasť strategického rozhodnutia v oblasti jej portfólia a možno v súčasnosti aj oblasť stratová. Jej orientáciu na pôvodne zahraničný softvér, ktorý získal rad medzinárodných ocenení, považujem za šťastnú. Prečo? Pretože pokladám tento softvér z hľadiska digitálneho obsahu a nástrojov pre učiteľa a žiaka za veľmi kvalitný, páči sa mi a nemám problém ho odporúčať, hoci viem, že firma vôbec nie je na moje odporúčania odkázaná. O kvalite tohto produktu nakoniec svedčí i schválená odporúčacia doložka nášho ministerstva školstva.

Skutočnosť, že učitelia nemajú svoju aktivitu v tejto oblasti zaplatenú, je pravdivá. Žiaľ, nevyriešia to dlhé nekonštruktívne monológy na fórach, na ktorých sa stretávajú len samotní učitelia.

Ing. E. Wirghová, október 2010